

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการเผยแพร่สารนิเทศสู่ประชาชน เพราะหน้าที่หลักประการหนึ่งของสื่อมวลชนคือ การสอดส่องและรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั่วโลกให้สาธารณชนได้รับรู้ สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ จึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่สารนิเทศในปัจจุบันรวมทั้งมีอิทธิพลอย่างสูงต่อความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ความรู้ และพฤติกรรมของคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์นับเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งที่มีบทบาทสูงในการเผยแพร่สารนิเทศเนื่องจากสามารถสื่อความหมายได้ทั้งภาพและเสียงในขณะเดียวกัน (สนิทฐ์ ลิทธิรักษ์, 2533 : 1) อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการดำเนินชีวิตของคนย่อมประจักษ์แก่ประชาชนทุกหมู่เหล่า หลายคนอาจเข้าใจผิดว่า หลักของสื่อมวลชนคือการให้ความบันเทิงใจแก่ผู้ฟังและผู้ชม เมื่อได้ศึกษาบทบาทของสื่อมวลชนแล้วก็จะเห็นว่า สื่อมวลชนช่วยให้ประชาชนได้รับความรู้ความคิดเป็นอันมาก (ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์, 2534 : 45 อ้างถึงในอักษรเดช ศรีประภา, 2544 : 1)

สื่อวิทยุโทรทัศน์สามารถเข้าถึงผู้ชมได้ทุกหนแห่งพอกับวิทยุกระจายเสียง ทำให้วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่ครองความสนใจของประชาชนแทนสื่ออื่น เทคโนโลยีทางวิทยุโทรทัศน์มีความก้าวหน้ามากใช้กับสื่อประเภทอื่นๆได้ เช่น ภาพทัศน์ คอมพิวเตอร์ และงานดาวเทียม ซึ่งทำให้วิทยุโทรทัศน์มีอิทธิพลสูงสุดในทุกแห่งหน วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อบันเทิงและสาระเหมาะสมสำหรับทุกครอบครัว รายการต่างๆที่ออกอากาศได้ผ่านการตรวจสอบ สมาชิกในครอบครัวรับชมได้และจัดรายการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมในระดับต่างๆทำให้มีผู้รับข่าวสารที่ครอบคลุมถึงทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย (ศักดิ์พันธ์ ดันวิมลรัตน์, 2540 : 3) วิทยุโทรทัศน์จึงเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน เป็นสื่อกลางที่นำข่าว ความรู้ และความบันเทิงมาสู่ประชาชน (Kieffer and Cochran, 1970 : 18 อ้างถึงในอักษรเดช ศรีประภา, 2544 : 1-2) ได้กล่าวว่า วิทยุโทรทัศน์มีคุณลักษณะ

เท่ากับการรวมเอาสื่อมวลชนทั้งสามประเภทเข้าด้วยกัน คือ ทั้งภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียงและหนังสือพิมพ์ เป็นสื่อที่ผู้ชมทางบ้านต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งหูและตาจึงจะสามารถที่จะทำให้เข้าใจได้อย่างรวดเร็วและจดจำไปได้นาน ดังนั้น ทุกครั้งที่ออกอากาศจึงได้รับความนิยมมากกว่าสื่อมวลชนอย่างอื่นมาสู่ผู้ฟังถึงบ้าน ไม่ต้องไปโรงภาพยนตร์โดยเหตุนี้ผู้ปกครองจึงมีโอกาสได้ดูร่วมกับเด็กมากกว่าการดูภาพยนตร์ตามโรง ฉะนั้นจึงมีโอกาสอธิบายและชี้แจงแก่เด็ก และทำให้เด็กเกิดความเชื่อถือในสิ่งที่ได้รับมากขึ้น

ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้เองสื่อมวลชนประเภทวิทยุโทรทัศน์จึงได้เปรียบกว่าสื่อประเภทอื่นๆ ในการเข้าถึงผู้รับสารได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้อย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดเวลา ประกอบกับในยุคสารสนเทศมนุษย์ได้นำเทคโนโลยีการสื่อสารดาวเทียมมาใช้ในการส่งสัญญาณโทรทัศน์ได้ในพื้นที่ทั่วโลก สักยภาพของสื่อโทรทัศน์จึงโดดเด่นด้วยคุณสมบัติการกระจายข้อมูลได้อย่างทันทั่วถึง และกระจายส่งไปสู่ผู้ชมในวงกว้าง กล่าวคือ เมื่อเกิดเหตุการณ์ใดขึ้น สื่อโทรทัศน์ก็สามารถถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปสู่ผู้ชมในทุกภูมิภาคของโลก ได้อย่างชัดเจนและรวดเร็วที่สุด ด้วยเหตุนี้เองวิทยุโทรทัศน์จึงมีบทบาทต่อผู้รับสารเป็นอย่างมาก (สรชัย สันทนาคณิต, 2545 : 2)

โทรทัศน์ยังเป็นสื่อมวลชนที่ให้ทั้งภาพและเสียง เป็นเครื่องมือสื่อสารที่เสนอข่าวสารต่างๆ และรายการสารประโยชน์ไปสู่ประชาชนได้อย่างกว้างขวางทุกพื้นที่ จึงสามารถเข้าถึงประชาชนได้ทุกกลุ่ม แม้แต่ประชาชนไม่รู้หนังสือ หรืออ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2538 : 283-284) เป็นสื่อที่สร้างความเชื่อถือและเปลี่ยนทัศนคติ ค่านิยม (ยุทธนา สาริยา, 2527 : 1) เป็นสื่อที่สามารถทำให้เกิดความเป็นจริงเป็นจังได้มาก ทำให้เกิดอารมณ์ร่วมให้เกิดความรู้สึกระหนึ่งว่า ตนเองมีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย ตลอดจนพฤติกรรมทางสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ได้ เป็นสื่อที่สามารถถ่ายทอดความรู้และเหตุการณ์ให้ผู้รับได้ชมกันอย่างทั่วถึงเสมือนหนึ่งได้ร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย เป็นสิ่งที่ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้รับ ทำให้ผู้รับมีประสบการณ์อย่างกว้างขวาง เกิดความรู้ในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขและมีความรู้ในวิชาชีพ (กิดานันท์ มลิทอง, 2536 : 13) อีกทั้งยังเป็นสื่อที่เข้าถึงได้มากกว่าสื่ออื่นๆ เพราะโทรทัศน์สามารถดึงดูดใจได้ทั้งภาพและเสียง ประกอบกับลักษณะภาพที่เคลื่อนไหวที่มีสีสัน มีความหลากหลายที่เลือกได้ (ศศิธร พวงผลา, 2535 : 20) จนได้รับการยอมรับว่าเป็นสื่อที่มีความสามารถ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม

ความเชื่อถือ ความศรัทธาได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่น (สุโชติ คาวสุโข, 2540 : 8 อ้างถึงในบุญทริกา แทนมณี, 2547 : 3) และโทรทัศน์อีกเช่นกันที่กำลังจะกลายเป็นสื่อที่สร้างโลกทัศน์ให้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ (สายฤดี วรกิจโกคาทร, 2535 : 23 อ้างถึงในบุญทริกา แทนมณี, 2547 : 3) ที่กล่าวว่า วิทยุโทรทัศน์มีความสำคัญรองจากครอบครัว ซึ่งคล้ายจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อในสังคมเรามากที่สุด วิทยุโทรทัศน์แจ้งข่าวสารให้เขาได้รับรู้ ให้ความบันเทิง และยังเป็นเพื่อนยามเหงาได้ด้วย

ปัจจุบันการสื่อสารและโทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทต่อการศึกษา จึงมีการนำรูปแบบการศึกษาที่เน้นสื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ มาใช้จัดการเรียนรู้ ซึ่งเรียกว่า “การศึกษาทางไกล” การศึกษาทางไกล (Distance Education System) เป็นการศึกษาในรูปแบบหนึ่งที่มีผู้นำเข้ามาใช้ในการศึกษา โดยผู้เรียนกับผู้สอนอยู่ห่างไกลกันแต่มีปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนการสอนผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อการสอนประเภทต่างๆ และเมื่อวิทยาการทางเทคโนโลยีและการสื่อสารติดต่อก้าวหน้ายิ่งขึ้น ได้มีการนำเอาดาวเทียมมาใช้เป็นตัวกลาง เพื่อส่งสัญญาณภาพไปได้ในระยะไกลๆ แม้นในท้องถิ่นทุรกันดาร ก็สามารถรับภาพได้อย่างชัดเจน โดยมีสื่อโทรทัศน์เป็นตัวรับภาพ ผู้รับการศึกษาจะอยู่ที่ใด เวลาใดก็สามารถเรียนรู้ได้ (เสริมศักดิ์ ชรรมปรก, 2548 : 1) จะเห็นได้ว่าโทรทัศน์ได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ทางสังคมให้กับเยาวชนอีกแหล่งหนึ่งนอกจากสถาบันการศึกษา (นันทพร อติเรกโชติกุล และเนตรชนก กองทน, 2545 : 3) รูปแบบการดำเนินรายการเป็นสิ่งสำคัญในการผลิตรายการโทรทัศน์ เพื่อให้เหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาได้เรียนรู้มากที่สุด (คณะนิติศาสตร์ปริญาโทเทคโนโลยีทางการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร, 2528 : 107 อ้างถึงในสุรกิจ ปรางสร, 2546 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งหมด 9 หมวด ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ หรือระบบการเรียนการสอนทางไกล เช่น หมวดที่ 1 ว่าด้วยเรื่องทั่วไป ความมุ่งหวัง และหลักการ ในมาตราที่ 4 การศึกษาตลอดชีวิต หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสาน เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตของประชาชน นักเรียน นักศึกษา ในมาตราที่ 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ คือเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน มาตราที่ 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและมีโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้อย่างทั่วถึง และในมาตรา 15 การจัดการศึกษานั้นมีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ

การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบนี้ ให้เป็นไปตาม มาตราที่ 10 อย่างเสมอภาคกัน และให้มีคุณภาพ ก็ต้องมีการจัดการศึกษาโดยระบบทางไกลและใช้ สื่อต่างๆมาช่วยด้วย

หมวดที่ 9 ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามมาตรา 63 รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุ โทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่หน่วยงานต่างๆจะต้องร่วมมือช่วยกันพัฒนาและ สร้างสื่อที่ใช้ในการอบรมพัฒนาครูในการเรียนการสอนให้กระจายออกไปให้ทั่วทุกภาคของ ประเทศไทย และเทคโนโลยีของโลกกำลังมีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว การที่เราจะ พัฒนาให้ทันโลก ต้องเริ่มพัฒนาที่ประชาชนตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งครูก็มีบทบาทที่สำคัญอย่างมาก การอบรม และเพิ่มประสิทธิภาพของครูอย่างสม่ำเสมอ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง บทบาท และหน้าที่ การอบรมที่ได้ทำมานั้น อาจจะไม่ทั่วถึง และอาจจะไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีของโลก ในขณะที่ปัจจุบันมีครูนับเป็นแสนๆคน กระจายอยู่ทั่วประเทศจึงจำเป็นต้องมีกลยุทธ์ใหม่ๆในการ อบรมครูด้วยรูปแบบใหม่ๆการใช้สื่อหลายชนิด การอบรมครูที่ได้นำเอาแนวการศึกษาทางไกล มาใช้ถ่ายทอดออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ จะช่วยเปิดโอกาสให้ครูได้รับการชี้แจงความรู้ และ ประสบการณ์โดยที่ไม่ต้องให้ครูมานั่งอยู่ในห้องอบรมที่เดียว สื่อการเรียนการสอนประเภทนี้ ถือว่า เป็นสื่อสำคัญในการสอน การอบรมด้วยวิธีทางไกลนี้ เป็นสื่อที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ผู้รับการอบรม หรือกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งมีทั้งแสง ภาพ เสียง และอาจผนวกเทคนิคต่างๆทำให้สิ่งที่ ถ่ายทอดเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ต้องพัฒนาวิธีการให้ดีขึ้นอยู่เรื่อยๆเพื่อให้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ศิริพล วุ่นพันธ์, 2550 : 2) โดยเฉพาะ โรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน และสำนักงานการประถมศึกษา แห่งชาติ มีจำนวนรับดาวเทียมรวมกัน 50,000 แห่ง ที่สามารถรับภาพจากสถานีโทรทัศน์ของ กระทรวงศึกษาธิการ (ETV) ได้ และโรงเรียนใดที่ยังไม่มีจำนวนรับสัญญาณก็อาจบันทึกเทปรายการ โดยขอความร่วมมือจากโรงเรียนอื่นๆที่มีจำนวนรับสัญญาณได้ (สำนักคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2542 : 6) เนื่องจาก (ETV) เป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการจัด ให้บริการโดยไม่คิดมูลค่าแก่ นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันการออกอากาศ (ETV) สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เริ่มออกอากาศตั้งแต่วันที่ 12 สิงหาคม 2537 ปัจจุบันดำเนินการออกอากาศทุกวัน วันละ 18 ชั่วโมง ตั้งแต่เวลา 06.00 น. – 24.00 น. กลุ่มเป้าหมายของสถานี (ETV) ได้แก่ เด็ก เยาวชน และครอบครัว นักเรียนตามหลักสูตรในระบบโรงเรียน นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประชาชนทั่วไป

ปัจจุบันสามารถรับชมรายการ (ETV) ได้ 4 ช่องทาง ดังนี้

1. มีชุดอุปกรณ์รับสัญญาณดาวเทียมระบบ จานรับสัญญาณ และ รับสัญญาณได้ที่ช่อง 96
2. รับชมผ่านทาง Internet ที่ <http://www.etvthai.tv>.
3. ผู้รับชมรายการที่เป็นสมาชิกของ True Visions ช่อง 96
4. ผู้รับชมรายการที่เป็นสมาชิกของเคเบิลทีวีท้องถิ่นทั่วประเทศ สถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อ

การศึกษากระทรวงศึกษาธิการ Educational Television, Ministry of Education (ETV)

(<http://www.etvthai.tv/index.php> 10 มิถุนายน 2552, 16:14:38)

การเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่สำคัญของผู้มีอาชีพครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ถ้าการสอนมีการวางแผนวางระบบ ผู้เป็นครูจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการออกแบบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา, 2545 อ้างถึงในอำนาจพร โสมจุมจัง, 2547 : 4) การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ได้นั้น วิธีการสำคัญที่จะสร้างและพัฒนาผู้เรียนต้องให้ความสำคัญต่อผู้เรียน โดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน แหล่งการเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดการประเมินผล ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนที่หลากหลายผสมผสานกัน (วันเพ็ญ วรรณ โภมถ, 2542 อ้างถึงในอำนาจพร โสมจุมจัง, 2547 : 4) ได้ให้ทัศนะว่า การสอนในปัจจุบันต้องมีการปรับเปลี่ยนการสอนใหม่ ซึ่งกระบวนการการเรียนการสอนนั้นเป็นหัวใจของการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นการที่ดีคือการสอนที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอน และนักการศึกษาในปัจจุบันรู้ว่าการพัฒนารูปแบบการสอนแบบต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับครูผู้สอน (กรมวิชาการ, 2545 อ้างถึงในอำนาจพร โสมจุมจัง, 2547 : 4)

การใช้เทคโนโลยีกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้น ทางสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หรือ สสวท. ซึ่งมีหน้าที่พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีให้มีความรู้ความสามารถทันต่อความก้าวหน้าของโลก และมีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยี กับกระบวนการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นพัฒนาการของผู้เรียน จึงมอบหมายให้สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษาดำเนินการจัดทำวิดิทัศน์เพื่อออกอากาศ โดยมีสาขาวิทยาศาสตร์ประถมศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์มัธยมศึกษา สาขาคณิตศาสตร์ประถมศึกษา สาขาคณิตศาสตร์มัธยมศึกษา และสาขาคอมพิวเตอร์ ร่วมกันจัดทำบทวิดิทัศน์ และบันทึกเป็นวิดิทัศน์ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ และออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ของกระทรวงศึกษาธิการ หรือ (ETV) ทุกๆวัน (ศิริพล วุ่นพันธ์, 2550 : 2)

บทบาทที่สำคัญของสื่อโทรทัศน์จะต้องเสริมสร้างความรู้ และให้การศึกษาแก่นักเรียนที่อยู่ในสังคมให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด หน้าที่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของสื่อโทรทัศน์ ก็คือ การยกระดับการศึกษาของคนในสังคมให้สูงขึ้น ให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปประกอบอาชีพตามควรแก่โอกาส การให้การศึกษาที่สื่อโทรทัศน์ มีหน้าที่ในการให้ทั้งข่าวสารและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ออกไปยังรุ่นหลังๆอีกด้วย การที่จะให้นักเรียนศึกษาเล่าเรียน โดยอาศัยความรู้และถ่ายทอดจากครูเพียงฝ่ายเดียวจึงไม่เพียงพอ หรือแม้แต่ครูผู้สอนเองก็จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพยายามค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิชาการต่างๆเพิ่มขึ้นอีก (อานวยพร โสมจุมจัง, 2547 : 3) เพราะในปัจจุบันความรู้ไม่ได้จำกัดอยู่แคในห้องเรียนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารต่างๆ ล้วนเป็นสิ่งที่สามารถรับรู้ได้ โลกไร้พรมแดน ความรู้รับได้อย่างไม่มีขีดจำกัด

การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในการเรียนการสอนนั้นมีประโยชน์ ช่วยในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้นและสามารถพัฒนาการสอนของครูให้ดีขึ้นได้ ในขณะเดียวกันการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาที่ประสบปัญหาหลายประการ เช่น จำนวนเครื่องโทรทัศน์ใช้งานมีไม่เพียงพอกับความต้องการ วัสดุอุปกรณ์ไม่สามารถใช้งานได้ ขาดงบประมาณด้านการบำรุงรักษา ซ่อมแซม ขาดความรู้ในการติดตั้ง (ประเทือง อังกูรวัฒนา, 2543 : บทคัดย่อ) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ คุณนิโคตรมา. (2544 : บทคัดย่อ) การใช้สื่อการสอนมีประโยชน์และมีความจำเป็นในการสอนมากใน

ขณะเดียวกันการใช้สื่อการสอนก็ประสบปัญหาหลายประการ เช่น การขาดทักษะในการใช้สื่อ ขาดงบประมาณ ไม่มีเวลาในการเตรียมการใช้สื่อตลอดทั้งสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 157 โรงเรียน มีทั้งโรงเรียนที่เปิดทำการสอนปกติ คือ ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 เป็นโรงเรียนเครือข่ายที่รับผิดชอบในเขตตำบลบาเจาะและตำบลลูโบะสาวอ โรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญมีโรงเรียนในสังกัด 10 โรงเรียน เป็นหน่วยที่รับผิดชอบโดยตรง ในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ให้ความสำคัญในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ จึงเน้นไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง คือผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียน โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงในการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในการเรียนการสอน

ด้วยงบประมาณกว่า 6,000 ล้านบาท ที่กระทรวงศึกษาธิการลงทุนซื้อเครื่องรับโทรทัศน์และจานรับดาวเทียมแจกให้กับโรงเรียนในสังกัดรวมกันทั่วประเทศกว่า 50,000 แห่ง ที่จัดให้บริการโดยไม่คิดมูลค่าไปแล้วนั้น เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาในการเรียนการสอน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกครูในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 เนื่องจากเป็นเขตการศึกษาที่เป็นศูนย์กลางทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา มีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบที่หลากหลาย และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา จึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่การเรียนการสอนมาสู่สถานศึกษาและท้องถิ่นที่อยู่ห่างไกลกัน การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพและให้ประโยชน์สูงสุด ขึ้นอยู่กับสภาพและปัญหาในการใช้สื่อที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อศึกษานั้นบรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ ฉะนั้นเพื่อให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อศึกษารวมทั้งเหตุแห่งปัญหาที่มีต่อการเรียนการสอน เพื่อนำผลดี ผลเสีย ปัญหาและอุปสรรคต่างๆมาปรับปรุงแก้ไข และเสนอแก้

ครู-อาจารย์ผู้สนใจ ตลอดจนผู้ที่มีส่วนร่วมในวงการศึกษาต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียน การสอนและเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคตต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการใช้สื่อการสอนดังนี้

1. เกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
2. เกี่ยวกับสภาพการใช้สื่อโทรทัศน์ของครูผู้สอน ได้แก่
 - 2.1 ความรู้ประสบการณ์ในการใช้สื่อ
 - 2.2 บทบาทการใช้สื่อ
 - 2.3 พฤติกรรมการใช้สื่อ
3. เกี่ยวกับปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์ของครูผู้สอน ใน 4 ด้าน คือ
 - 3.1 ด้านการเลือก (Selection) การเลือกสื่อการสอน เพื่อนำมาเกื้อหนุน ให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพราะหากครูเลือกสื่อที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในการเรียน การสอนแล้ว การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอาจจะไม่บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย
 - 3.2 ด้านการเตรียมการ (Preparation) การเตรียมเป็นขั้นสำคัญขั้นหนึ่งในการใช้สื่อการเรียน การสอน การเตรียมเป็นการสร้างความพร้อม ไม่ว่าจะเป็นตัวครู ผู้เรียนและสื่อการเรียน การสอน ตลอดจนสื่ออำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนการสอนได้ผล
 - 3.3 ด้านวิธีการและเทคนิคการใช้ หมายถึง กลวิธีที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย
 - 3.4 ด้านการประเมินผล (Evaluation) การประเมินผลสื่อการเรียนการสอน ประเมินจาก องค์ประกอบ 3 อย่างคือ ครูผู้ใช้สื่อการสอน ผู้เรียน และสื่อการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการ ปรับปรุงการจัดระบบการเรียนการสอนครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครู-อาจารย์ ในการแก้ไขปรับปรุงพัฒนาวางแผนการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ประกอบการเรียนการสอนให้ดีขึ้นต่อไป
2. เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการใช้โทรทัศน์เพื่อการศึกษาประกอบการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 162 คน จากจำนวน 10 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ปีการศึกษา 2553 ที่ใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่างนั้น ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543 : 39-43) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 68 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. สภาพการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเครือข่าย บ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1

2. ปัญหาการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ในการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนเครือข่าย บ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพ หมายถึง ลักษณะความเป็นอยู่ ลักษณะในตัวเอง ภาวะ ธรรมชาติ ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ สภาพ หมายถึง สภาพการใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ของครูในโรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ อำเภอบาเจาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1

ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือความขัดข้องที่เกิดขึ้น เทคนิคและวิธีการต่างๆซึ่งนำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตลอดจนเป็นเหตุทำให้ครูไม่ใช้สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา อันจะส่งผลให้ผู้เรียนและผู้สอนไม่สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การใช้สื่อ หมายถึง การนำวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการต่างๆ มาใช้เป็นเครื่องมือสำหรับช่วยถ่ายทอดความรู้ เนื้อหาและประสบการณ์ไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

การเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมที่ครูและนักเรียนแสดงออกร่วมกันเพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้

การเลือกสื่อ หมายถึง การเลือกสื่อเพื่อนำมาเกี่ยวพันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเตรียมการ หมายถึง การสร้างความพร้อมในการใช้สื่อ ไม่ว่าจะเป็นตัวครู ผู้เรียน และสื่อการสอน ตลอดจนถึงอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนประสบผลสำเร็จ

วิธีการและเทคนิคการใช้ หมายถึง การปฏิบัติตามวิธีการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อช่วยเกื้อหนุนให้ผู้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประเมินผล หมายถึง การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้จากสื่อการสอน และกิจกรรมการเรียนการสอน

สื่อโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television) หมายถึง สื่อที่มุ่งส่งเสริมการให้ความรู้ทั่วไปในด้านต่างๆ และช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ผู้ชมทั่วไปทุกระดับชั้นได้เกิดการเรียนรู้ มีการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ตามลักษณะดังนี้

1. รายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television Program : ETV) เป็นรายการเพื่อความรู้ทั่วไปในด้านต่างๆ โดยไม่จำกัดความรู้ของผู้ชมหรือเจาะจงเฉพาะบุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็นการให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไป

2. รายการโทรทัศน์เพื่อการสอน (Instructional Television Program : ITV) เป็นรายการที่จัดขึ้นตามหลักสูตรทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบเพื่อเสนอบทเรียนแก่ผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

โรงเรียนเครือข่ายบ้านแป๊ะบุญ หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส เขต 1 ประกอบด้วย 10 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านแป๊ะบุญ, โรงเรียนบ้านสุโหงบาดู, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 9, โรงเรียนบ้านบือเงาะ, โรงเรียนน้ำตกปาโจ, โรงเรียนบ้านปะลุกานากอ, โรงเรียนบ้านตะโละบาลอ, โรงเรียนบ้านปูซูดิมอ, โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 10, และโรงเรียนบ้านคู